

DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Cadena de Cort, núm. 11.—PALMA.

PERQUÉ DEU SUFREIX ALS DOLENTS?

Evangelí d'avuy mos explica un assumto que te preocupats á molts que volen passá per sabís y fins y tot s'atreveixen á vole corretjir á Deu sa plana. Perqué preguntan, Deu comporta qu' en el mon hi haja dolents? perqué Deu no sols los sofreix, sino qu' encara los ajuda y los fa prosperá? Mirau lo que diu s' Evangelí: El reíne del cel es semblant á un homo qui dins el seu camp sembrá bona llevó. Però el seu inimich va escampá juy en mitx des blat y cuant els criats del primé ho conegueren li varen dí: Senyó, no sembrareu bona llevó en el vostro camp? Donchs d'hont ha vengut el juy? voleu qu' el arranquem? no, digué el Senyó, no vuy que l'arranqueu, no fos cosa qu' arrancant es juy també arrancaseu es blat. Dexaulo creixe fins an es segá, y llevó diré an els segadors que l'apleguin y en fassen manats per cremarló.

Ab aquestes paraules queda ja contestada sa pregunta y explicat tot es misteri; però per si acás qualquí no 's das per satisfet procurarem esplicarló ab més detall, y perque no puguen dí qu' es de poca forsa ó que val poch aquesta explicació los mostrarem ses mateixes paraules de Sant Agustí qu' explica aquest mateix assumto. No creguen, diu aquest Sant, qu' els dolents están en el mon així com així y que Deu d'ells no hen treu res de bo. Deu aguanta als dolents ó perque se corretjescau ó perque per ells es bons se fassen més bons.

Ja sabem qu' es juy may torna blat, y qu' es juy sempre perjudica al sembrat, però també sabem que lo que no pot fe ab so juy sa naturaleza heu pot fe ab s' homo sa gracia de Deu: coneixer sa veritat y mudá els pensaments, com també esser víctimas de sas passións y ab sa gracia comprende es mal camí que duen y torná arrera reformant sa seua vida; y com Deu es misericordiós y no vol sa condemnació sino sa salvació de tots, á tots concedeix gracia abastament, á tots sofreix, y per dolents que sían los espera y convida á penitencia, ab una paraula, Deu se en sos dolents lo mateix d' un musich ab so seu instrument des-

tremprat, no 'l romp ni 'l tira, sino que procura tremparló; es dolent es una corda destrempada, y Deu ab sa seva gracia, en lloch de tirar-lo a n' es foch, procura posarló á tò.

Deu fa ab sos dolents com una dòna cuydada ab un vestit esquinsat, no 'l dona a n' es padasé, antes carregada de paciència el sergeix y l' adoba; y un dolent es un vestit esquinsat á qui Deu ab bondat infinita adoba perque puga torná á servirló; y si es dolent no 's vol convertí y estimá y servi á Deu ab bones obres, lo serveix axí mateix ab ses seves males obres, perque ell es un medi de qu' els bons se fassen més bons y ab més zèl, més amor y més cuidado s' afanyi ab so servici de Deu.

Dins es cor humá si no está molt mortificat hi creixen molts de defectes, lo mateix que dins un camp, sino está ben cuidat, hi creixen moltes d' espines, males herbes y batsés; y així com es necessari, perque es camp don fruyt, arreballá ó cremá tot lo dolent, així també es precis llevá des cor tot lo que fa nosa perque sía abundant ab bones obres y d' axò se 'n cuidan els matexos dolents, que, ab ses crítiques y murmurações, son foch que crema ó axada que arrabassa els defectes dels bons. Y no sols serveixen els dolents als bons procurantlos bens espirituals, més també qualque vegada bens temporals. Dolent era Judas y an els demás apòstols y an el mateix Christo li fe bon servey, guardant els seus caudals; fonch un abre que no produía fruit però aguantava els fruit dels altres, lo matex que un om aguanta sa parra carregada de reims.

Per últim y acabem: Deu aguanta als dolents y los ajuda y los fa prosperá per dues rahons: 1.ª per pagarlos de qualque manera ses bones obres que fan, pues no ni ha cap de tant dolent que no fasse qualque cosa bona; y com Deu no las pot recompensá á s' altra vida, perque están destinats al foch etèrn, los ho paga en aquest mon ab bens temporals; y 2.ª per mostrarnos sa clemència y ensenyarnos á noltros á ser pacients, prontes á perdonar y peressosos, valga sa paraula, á venjarnos y castigar als qui mos agravían y fan mal.

MOSSEN MATÉU.

SACRIFICI

(Històrich)

EL trasatlàntich *Remus*, que feya sa travesia entre Espanya y Manila, havia entrat de plè dins el mar de Joló que alsava furiós ses ones contra el barco que les desafiava ab valentia, brandatjantse d' un vent á s' altre, però sens rendirse á cap d' aquelles muntanyes marines que afuades p' el fibbló 'l se disputavan.

Els passatjers, horrorisats, miravan ab esglay suprem, aquell cuadro espantós de la naturalesa, admirant la serenitat dels mariners no tant com la d' un Pare jesuít que viatjava ab ells, y que, per la seua afabilidad y bon tracte, s' havia guanyat les simpaties de la major part; pues no faltavan un inglés y uns cuants holandesos que, *perque sí*, y *perque* era un sacerdot *papista*, com dihuen els protestants, se li manifestavan contraris.

—¡Un jesuít espanyol més impassible qu' un inglés!—pensava aquest, que no les tenia totes segures.

—Si tiravam aquest *corp* á la mar,—deyan ells ab ells els holandesos, que li atribuhían sa causa de la tempestat, aviat se calmaria.

Ab això llansaren tots un crit terrible:

—¡Varát!

—¡Un escull!

—¡Aygua!

El capitá heu vé tot perdut, y doná ordre de arriar els bots; al cap d' un instant sols quedavan á bordo éll y el jesuít. Tots els bots estavan estibats; en el més gran, apenas hey cabia una altra persona; precis era qu' un dels dos se sacrificás.

—Ara vostê, Pare...

—No, Capitá; á vostê l' hi tòca.

—Jo dêch morir en el barco.

—Jo no dêch deixar aquesta gent sense vostê, que los guiará en aquest temporal.

—Pare; s' embarqui.

—Capitá; cumpleca el devêr que té de salvar á 'n aquests desgraciats. Jo cumpliré el meu.

Els passatjers subjugats per la forsa moral d' aquella discussió, esperavan ab ánsia mortal son resultat.

A la fi cedí el capitá, dominat p' els arguments del sacerdot, y, després d' haverlo abressat ab efussió, saltá dins el bot y partí ab los altres, sens valor per tornar mirar al qui per ell moria.

S' anaren allunyant. Ningú feya cas d' aquelles ones que alsavan els bots salvadors demunt ses crestes de blanca sabonera, escopintlos després ab engronsades seques dins aquells comellars movibles d' aigua blava. Tots tenian els ulls ficosos sobre aquell barco que s' afonava á poch á poch, ferit per la llum sanguinosa del sol que se ponía. Demunt cubèrta se distingía encara la negra figura del sacerdot de Cristo, imponent y magestuosa, com la estàtua de la abnegació cristiana, benehint als naufrechs y pregant per ells.

Cuant la nau hagué desaparescuda, sepultada per les ones, s' inglés, que interiorment regoneixia que cap dels seus *Pastors* era capás de tant d' heroisme, exclamá:

—¡Negat!!

—¿Negat? Dins el port!—respongué el capitá, ab solemnidat, senyalant al cèl.

FOLKLORE MALLORQUÍ

GLOSES FORAVILERES

La gent glosadora de cada poble y sobre tot la juvenea sol delitarse cantant lo que creu son defectes de la dels altres pobles y viles, per ells externes; y sovint sovint pren peu de qualque acudit graciós ó l' inventa, pera que s' extenga decjectant als seus rivals. Tot axò, que no passa de vèrbes, constitueix una mostra de *gloses populars satíriques*, que bé mereixen lloch dins la nostra literatura mallorquina; y per lo meteix, sens intenció de mortificar á ningú, comensám á publicar les que, de trenta anys enrera, teniam recullides. Si els nostros lectors aficionats á n' aquesta casta de *Folklore*, mos n' envían, les hi afegirem ab molt de gust, y ja los dam les gracies endevant.

No hi ha *vila* com *Ciutat*,
ni parròquia com la *Seu*,
ni capellá com el *Bisbe*,
ni barco com es *correu*.

Per dins *Palma* hi ha mossons
que 's passetjan tot lo dia,
y cuant ve que cau mitj dia
es gat jau dins es fogons,

Alcudia estan vigilant
es peix qui l' agafará;
son malfeners en es camp
y diligents á la má.

A *Alcudia* solen donar
pa d' ordi á n' es combregats,
y á n' els extremunciats
aigo bollida de mar.

A *Andraig* y á *Cauviá*
ses aygos fresques son poques;
pero hey ha unes atletes
que ets uys fan espiretjá.

A *Algaida* nines hi ha
que broidant se deverteixen;
y els fadrins que les coneixen
les troban cares, p' es pá.

A *Algaida* els festetjadós
ademunt sa caixa seuen;
y á *Lluchmajó* los treuen
cadira, com als senyós.

Binissalem y *Lloseta*,
Alaró es bèn per demés,
en que sian aygodés,
beuen á la canaleta.

Diu que es *binissalemés*
tenen talent y no menjan,
lo que duen es diumenjes
duen es dies fanés.

A *Buje* no hi ha rês bò
no més qu' un tronch de figuera
corcat devant y derrera,
y en varen fer un *San Pere*;
¡poreu pensar quiu tresò!

Bona vila es *Campanét*,
pero no tenen bandera;
la manlleuan á *Sant Pere*
de *Buje*, qu' es llogarèt.

A *Campos* ses campaneres
que no han hont fé es jornal,
se tancan dins es corral
y cantan coma... someres.

A *Campos* campanes noves,
y es campana esfondrat,
y san Juliá aspidat
perque robava garroves.

A *Costig* heu volen vila
y no arriba á llogaret;
fan l' òferta amb un platet
perque no tenen bassina.

S' aygo de sa *Font-cuberta*
cura de mal de ventrey;
ses fadrines de *Consey*
donan faves á l' oferta.

A *Esporles*, cuant van mudats
se pensan dur l' Aduana;
duen calsons embastats;
y els diumenjes d' indiana.

Si á *Inca* vos casau
cada dijous fareu fira;
allá estareu á la mira
com dins un poble réal.

A *Inca* fan ses cadufes
y les venen á Ciutat.
Si dius que jo som retat
tú pèrts es calsons amb bufes.

A *Llorito* senayetes,
y no hu han de demana;
perque varen baratá,
el Santeristo amb figues seques.

(Continuará.)

F.

Continuació dels Modismes amb MÉS (*)

Ser	Més covart qu' una gallina banyada
	» llarch qu' un filicomis
	» pillo qu' una geneta
	» negre qu' una mora
Fer	» renou qu' un sach d' anous buides— qu' un' olla de caragols
	» nose qu' una busca dins s' uy—que companyia
Estar	» blanch que sa paret
	» dret qu' un ciri
	» encés qu' un <i>toro</i>
	» tranquil qu' un peix dins l' aigua
Bufar	» fort que sa Tramuntana
Botar	» qu' un cabrit
Correr	» qu' una llebra—qu' En Rata
Menjar	» qu' un elefant
Tayar	» qu' un rahó
Xerrar	» qu' un saix—que setze
Plorar	» que la Magdalena
Tenir	» bò que l' Emperador de la China
Hei ha	» dies que llengonisses
Sab	» un ase y un missé qu' un missé totsol
Val	» un tort en sa ma que mil y cinch- cents que volan
	» enging que forsa
	» ser cap d' arengada que coüa de pa- gel
	» una gota qu' una bota
	» un gust que totes ses taronges de Solle
	» fama que doblers
	» anar totsols que mal acompanyats
Durar	» qu' un día sense pa

S. ELVIRO MÀS.

(*) Agrahím aquesta remesa de modismes. Més envant publi-
carem refrans. Vengan els *entreteniments* que mos oferexen y los
farém lloch.

Projectes realisables

I

MOLTS de pobles catolichs de fora Mallorca han resolt solemnisar l' Any sant que correm, no sols per medi d' actes de fê en públiques peregrinacions y festes, sinó també erigint estàtues monumentals dedicades al Còr de Jesús sobre les muntanyes que mes dominan les viles y ciutats.

Dins Mallorca no sabêm fins á l' hora d' ara, que ningú haja pensat en semblant cosa, sinó un d' els nostros col·laboradors qui nos insta á llansar al vol la idea de plantar una gran creu dalt el puig nomenat lo *Miño* que se té casi unit ab lo de Santa Magdalena, del terme d' Inca.

Noltros que creim acertat dit pensament, mos apressuram á darlo á coneixer á tots els mallorquins catolichs per si mereix l' acceptació de autoritats y pobles, á fi de que, una vegada adherits, sos respectius representants, subjectassin son proposit al patronat y direcció del nostros benvolgut Diocessá.

El punt indicat, prop d' el camí de ferro que crusa l' illa, sería vist d' aprop y d' enfora, mostrant el signe de la nostra Redemció per testimoni del Reynat social de Jesucrist que volêm establir dins tota Mallorca.

L' execució material d' aquest pensament podria esser molt econòmica, si se posás per basse una gran monjoia de penyals, á modo de talayot, á fi de remuntar la Crêu, que hauria de ser de ferro fús (*secció †*) ab reforços ornamentaris de ferro forjat, de manera que els brassos de dita crêu, á nivell, fessin una trentena de pams sobre l' altaria proporcionada.

Ja tenim un dibuix á disposició de les persones que vulgan posarse al devant d' aquesta empresa; sens que això vulga dir que no s' estudii per artistes enginyers, com heu demana l' importancia de tal obra. Oferim les planes del nostros humil setmanari per tractar aquest assumto, y suplicam als nostros colegas mallorquins, que creguin honrosa y oportuna la erecció de dita crêu monumental, hey diguin son parêr.

Noltros creim que volêr es podêr y que, gastant uns dos mil duros, día 3 de Maig d' enguany podria inaugurarse ab una gran peregrinació de feèls, si desd' avuy se comensassin á recaudar almoynes y á posar els fonaments.

Axò es *irrealisable* a Mallorca, mos dirá tot-hom, y noltros respondrêm: idò proposau un altra cosa, digne d' un poble catolich, per dexar memoria del any Sant, millor y que costi manco, y MALLORCA DOMINICAL ajudarà á realisar-la.

B. F.

SANTS Y FESTES

DE LA PRESENT SETMANA

- Día 5.—Dilluns.—Santa Agueda.
Día 6.—Dimars.—Sta. Dorotea y S. Teófilo.
Día 7.—Dimecres.—San Romualdo y San Bicarado rey d' Inglaterra.
Día 8.—Dijous.—S. Juan de Mata, fdr.; y S. Honorat, bisbe.
Día 9.—Divenres.—Sta. Apolonia, v y mr.
Día 10.—Dissapte.—Snt. Guillem, Duch d' Aquitania.
Día 11.—Diumenje.—(*De Septuagésima.*)—Snt. Llatzer, bisbe, S. Saturní y S. Felix.

NOTICIES HISTÓRIQUES (*)

IV

Any 1652.—Día 30 Janer. La commemoració dels religiosos franciscans de la província de Mallorca, que durant lo contatge, que sobrevingué en aquesta illa, auxiliaren ab zèl heroic als apestats. L'història guarda en ses pàgines els noms dels que més se destexinaren; posant en preferent lloch als PP. Juliá Mut, Baltasar Salvá y Fray Francesch Ribas destinats á Soller, primer poble que visitá el contatge; menciona després als Pares Gabriel Bover, Francesch Ventayol y Fray Juan Alenyá, qu' exercitaren el seu ministeri á Alaró. A n' aquests seguexen els PP. Bartomeu Sintas, Toni Cardell y Fray Pere Terrasa que ab caridat sens' igual serviren en el Lazareto de Palma, morit gloriosament en s' empresa; els quals foren reemplaçats p' els PP. Francesch Cugulla, Juan Fiol, Pere Company, Toni Puigserver, Fray Silvestre Puig y Fray Francesch Baró, que també sacrificaren sa vida per sos germans; sent igualment dignes, per lo desitg que manifestaren d' exposar sa vida els tres companys P. Miguel Boscana, Fray Rafael Arrom y Fray Jusep Oliver, que no tengueren res de nou en mitj del gran perill. Els PP. Ramon Arnau, Jaume Fullana, Fray Juan Bover corista y Fray Juan Mascó lleg, foren destinats á Inca; el Pare Mateu Capó morí servint als apestats de Campanet; lo mateix passá al P. Francesch Ferragut á Sineu; el P. Francesch Mesquida auxiliá als de Petra; el P. Mateu Vanrell als d' Esporlas, y el P. Bartomeu Gelabert als de Llummajor.

LULISME

La Creu del Montseny, setmanari catòlich regionalista que se publica a Barcelona ab especial aprovació del Sr. Bisbe d' aquella capital, baix direcció del gran poeta Mossen Jacinto Verdager, diumenje passat dedicá son número 45, (en memoria de la Conversió del nostre compatrici.) «*Al més grans dels filòsofs catalans BEATO RAMON LULL, de la venerable Orde Tercera de Sant Francesch, Doctor Archangelich, Apostol del Africa, y primer fundador de totes les Missions y Seminaris del mon.*» Segueixen 14 planes de composicions firmades per Mossen Salvador Bover, † Marian Aguiló, Pere M. Bordoy, Jaume Boloix, Ramón N. Comes, Jacinto Verdager, pvre., Jaume Valls prevere, N. Font, subdiaca, Bernat Durán, Joseph Paradedá, Geroni Rosselló, Joseph Ramón de Luanco y Valeri Serra. A més reproduceix el cuadro de Ramón Lull, pintat per En R. Anckermann, existent en la Sala de Palma, y un gravat del mateix Beato, fet l' any 1762 p' el mallorquí M. Guasp, pvre. ¡Gracias! germans catòlics regionalistes de Catalunya. A noltros la cara mos cau de vergonya pensant que, per honrar la memoria del saví martir compatrici, *captarem trabays*, y sols obtenguerem un romans novelesch, que diu (sens fonament de veritat) que R. Lull entrá á cavall dins Santa Eularia. (!!!)

Y á la funció celebrada día 25, a Sant Francesch de Palma, no passavan gayre de cent persones les que hi assistiren.

MALLORCA DOMINICAL renega de certa casta de mallorquinisme.

(*) Per escés de material no se inclogué la present, en lo número passat.

SETMANA FRITA Y AB ESCABETXO

Aquí que passa?

¡Y que un no puga passá p' es carrés de Palma sense tení un peu á sa fossa, y un bossí d' ánima p' es camí del purgatori al manco, per no dir á un' altre banda pitjor!

Si ha fet una brusca s' hi fa una casta de pasteta p' els nostros carrés que un, ó s' esposa á quedarhi sembrat ó perilla pegá de cap ó d' anques, segons d' hont venga s' oratje, y rompersé l' ossa. Si fa vent, no hi ha que fer menció des trosos de teules, que volan; si fa una batuda forta, hey ha plasses que son la *mar con sus arenas*, per la cual mar hey poria navegá s' escuadra espanyola que, per *sarcasmo*, mos queda, pobre de barcos y rica d' *Almirants*; y carre hi ha que talment pareix sa riera quant ve gróssa.

En lo que molts no cauen es en sos grans perills que correm, els que navegam per aquestes males ó bones aygos, quant fa bon temps. Qui surt de ca-seua y hey torna sencé, es perque un atlot no li ha volgut fer es favor de romperli, ab una pedrada, es cap; ó perque un *ciclista* li ha perdonat la vida, ó perque una cloveya de meló ó taronja ó d' altres fruites, sa prohibida inclusive, no l' ha enviat á *felondres*; ó perque un cavall no l' ha volgut per *casco* de ferradura; ó perque un cotxo carregat d' *infanteria*, *dideria* y *criadum* no l' ha volgut per bréndola de ses ródes; ó perque, y axò es lo més positiu, Sant Antoni ha volgut lliuraló de desgracia.

Aquesta es una petita mostra dels perills materials; y ¿tocant als morals? Perills en ses personas, perills dins els escaparat, perills dins es teatres, perills ¡*Senyores!*

Peró al manco quant un municipal se posa ses uyes per veure y afiná una teula que está per acaure, avisa l' amo de la casa y li fá llevá es perill; peró quant sa trata de perills pe s' ánima... ¿quí pren en sério posarhi remey?

Y menos mal en l' actualidad que se Província té una Autoritat de seny y conciencia. Al manco els jugadors pagan el *pato*. Y *que dur dich jo*, com á pare putatiu que som de tantísim infant mascle.

Notes de sa meua cartera: Fa poch que cert republicá de Palma, á un *mitin* que se celebrá en Villafranca de Panadés (Barcelona) per tractá del *concert econòmic* regional, feu grans elogis de sa carta-pastoral del Dr. Morgades, Bisbe de Barcelona, cual carta ha fet tant de mal de ventre als *axupadpteros* desa Vila que fan el osso. ¡Con todo es molt notable que un republicá enomeni un bisbe per á elogiárló! —Plouen *Orseons* (y *polemiques orfeóniques*). ¡Ala, ala, atlots! apreniu prest sa *polifonia* que s' arramba es dia de entoná s' himne regional «*Els segadors*» Y... ¡bon cop de fals!—Se parla d' un *ball de careta*; á *Cas-Catalá*, y de fletá es vapor *Cabrera* per á tráginarhi *conozcos* y *mascaritas*. ¡*Cas-Catalá* es s' ultim recurs de Palmal Es politichs y tot l' han pres per *fy d' ánima* per ferhi *calderes*... de *peix* y *arrosos* á la *pahella* en tayades de camón oratoriquench.

Sa trompeta d' en Moll. Aquí convénguiga sabrerné de fresques que *vénquiga* á *Suital* ahont, en rahó des vents de *mestral* y *tramuntana* y qualque ruixada de *calabruix*, hi ha més de vint mil còrs *gelats* que ja no senten es calor de sa fê y piedat ab á que molt abans s' escaufavan. S' homo, *esprít fort*, troba freda la llar y s' *encalenteix* s' *oreya* dins es cafeti, cassino, taverna ó *Club* (segons si es alt ó baix de barrer) á forsa de tassionets de *petròlis*, fins aná á ranca sega ó mitx figa mitx rem, si no agafa una *turca* sense *turbant* que escórxa al *sereno*, en es *Caputxins* ó ca-seua, segons ses circumstancies de ses dependencies de ses dependidures, y sa posició *sucial* del *mèu miau*. Al entretant ses veyes van á missa, ses joves no hi vant tant ¡caragols en cebal est mascles, desde que 'ls vesteixan de llarch y tenen *permts* per fumá d' *amagat*, á la vista de *tot-kom*, casi no hi van per pó d' acubarsé ab s' oló de cera ¡caragols en sanch! á no ser per rendí un tribut de *requiem* á s' ánima d' un *actó* y honrá se seua memoria, el vespre dins es teatre... xina, na xina .. tam... tam... ¡llavores si que hi van!

TOMÁS D' ETS AMBUYS.